

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1929 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående en effektiv rättsordning för anskaffande av tomtmark till bostäder och andra skäligen behov, tryggad genom lag, ledd av samhället och stödd av expropriationsrätt.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 187, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr Lindhagen hemställt, att riksdagen beträffande anskaffande av tomtmark för nya bostäder och andra skäligen behov ville hos Kungl. Maj:t begära förslag till ändamålets vinnande genom en effektiv rättsordning, tryggad genom lag, ledd av samhället och stödd av expropriationsrätt.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande rätt.

Lagen den 12 maj 1917 om expropriation medgiver i två fall rätt till expropriation för vinnande av tomtmark. För att inom bebyggt område vid järnvägsstation, hamnplats eller fiskläge eller å annan ort med större sammanträngd befolkning åstadkomma tryggade bostadsförhållanden får nämligen enligt 1 § 7 punkten och 99 § i nämnda lag expropriation äga rum av område, som är bebyggt med boningshus, tillhöriga annan än markens ägare. Denna expropriationsrätt tillkommer förutom kronan endast den kommun eller det municipalsamhälle, inom vars område den mark, expropriationen avser, är belägen. Det andra fallet, däri expropriation av tomtmark medgives enligt allmänna expropriationslagen, innehålles i 1 § 8 punkten och avser att bereda befolkningen eller en väsentlig del därav å en ort mark till uppförande av byggnad för överläggningar eller föredrag i allmänna frågor eller åsyftande religiös uppbyggelse, folkbildning, nykterhetens främjande eller annat därmed jämförligt ideellt ändamål av synnerlig vikt.

I lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad stadgas även en rätt till expropriation för bostadsändamål. Enligt 1 kapitlet 16 § i denna lag äger Konungen nämligen, därest stadsplan varder fastställd över trångt eller eljest olämpligt bebyggt område, förordna, att mark, som ingår i byggnads-

kvarter, skall, där marken tillhör enskild man, menighet eller inrättning, till staden avstås. Samma är förhållandet, därest i fastställd stadsplan upptaget område, som finnes vara för stadens utveckling oundgängligen erforderligt, icke annorledes kan på skäliga villkor förvärfvas för bebyggande.

Enligt lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område (den s. k. ensittarlagen) har slutligen medgivits brukare av visst område, å vilket finnes brukaren tillhörigt boningshus, rätt att under vissa villkor lösa till sig det upplåtna området.

Frågan om tillgodoseendet av lantbefolkningens behov av mark för bostadsändamål är av gammalt datum. Redan norrlandskommittén ägnade sin uppmärksamhet däråt. Kommittén verkställde sålunda en undersökning om de norrländska bolagens villighet att upplåta tomter till bostäder åt ortsbefolkningen. Resultatet av denna undersökning, vilken som bekant ej utmynnade i någon hemställan, sammanfattade kommittén sålunda: Regeln vore, att bolagen hyste obenägenhet mot att upplåta tomtplatser. På de flesta håll betraktades det såsom hart när omöjligt för en enskild att av bolag förvärva dylik mark, även om den bjudna köpeskillingen mångdubbelt överstege markens värde. Undantag från denna regel syntes huvudsakligen äga rum i fråga om tomtupplåtelser till egna arbetare ävensom där större befolkningscentra finnes i närheten, så att tomtförsäljningen kunde bliva en affär. Även i fråga om tomter för allmännyttiga ändamål, såsom skolor och dylikt, syntes bolagen på åtskilliga orter vara tillmötesgående. Vidare tycktes det framgå, att obenägenheten i förevarande avseende vore större hos de stora solida bolagen än hos de mera tillfälliga.

Frågan har därefter vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. År 1907 beslöt sålunda riksdagen på hemställan av lagutskottet i anledning av två motioner att hos Kungl. Maj:t begära förslag till åtgärder, särskilt med anlitande av expropriation, i ändamål att vid fisklägen, stations-samhällen och andra områden på landet, där en sammanträngd befolkning bodde eller kunde uppstå, på ett mera tillfredsställande sätt än hittills ordna förhållandena med avseende å redan befintlig eller för samhällets utvidgning erforderlig tomtmark.

Vid riksdagarna 1911 och 1912 påyrkades i motioner åtgärder i syfte att bereda synnerligast den mindre bemedlade befolkningen tillgång till tomtmark för bostadsändamål, ytterst genom expropriation, utan att vinna riksdagens bifall.

I sammanhang med den nya allmänna expropriationslagstiftningen uppkom spörsmålet motionsvis åter i riksdagen under åren 1913—1917, men föranledde ej heller då motionerna någon riksdagens åtgärd.

Även jordundersökningen har i sitt den 30 december 1915 avgivna betänkande angående jordförhållandena i Värmlands län ägnat sin uppmärksamhet åt jämväl frågan om expropriation för bostadsändamål samt hemställt om dess lösande.

Historik.

Jordkommissionen.

Slutligen har jordkommissionen i sitt den 28 februari 1923 avgivna betänkande del VI framlagt ett utkast till lag om tillhandahållande av tomtmark för nya bostäder. Till grund härför ligger en av kommissionen verkställd enquete. I redogörelsen härför, som innehålles i del V av kommissionens betänkande, har bland annat anförts:

Vid det i en synnerligen stor omfattning skedda upplåtandet av tomtmark för bostäder syntes alla de olika grupperna av jordägare tagit del. Detta upplåtande hade dock icke skett med lika stor beredvillighet från alla olika grupper av jordägare. Den största svårigheten vid anskaffandet av tomtmark hade mött i fråga om den ecklesiastiska jorden. Från kronans domäner hade tomtförsäljning å sina håll skett i stor utsträckning. Å andra håll syntes närvaron av kronojord emellertid hava lagt hinder i vägen för samhällenas utveckling, antingen på den grund, att tomter icke alls upplåtits, eller också därför, att upplåtelseerna icke skett med äganderätt. Vad anginge fideikommissjord, syntes vederbörande fideikommissarie i åtskilliga fall hava utverkat tillstånd till försäljning av dylik jord i och för styckning till byggnadstomter. Från några håll hade emellertid klagats över, att även befintligheten av fideikommissjord inom eller i närheten av ett växande samhälle liksom förekomsten av publik jord utgjort ett svårt avbräck för samhällets obehindrade utveckling. Vad bolagen beträffade, hade utsagorna gått i mycket olika riktningar. Åtskilliga bolag hade sålunda konsekvent vägrat all försäljning av tomtmark. Anledningen härtill hade understundom syntes vara farhågor för att tomterna genom försäljningar kunde komma i händerna på för bolaget mindre önskvärda personer. För att förebygga dylika eventualiteter syntes vissa bolag ställa tomtmark till förfogande endast på arrende för att på så sätt kunna kontrollera bosättningen. Många bolag hade emellertid sålt tomter i mycket stor utsträckning. De huvudsakligaste förvärven av tomtmark hade obestriddligen skett från godsägarna, vilka i en mycket stor omfattning upplåtit dylik mark från egendomar i närheten av växande samhällen. I många fall syntes denna upplåtelse hava förmedlats genom tomtbolag, vilka inköpt antingen egendomarna i sin helhet eller också delar av dem samt där efter styckat och tillhandahållit tomterna. Denna de större enskilda jordägarnas villighet att tillhandahålla tomtmark för bostäder, en villighet, som stode i skarp kontrast till sagda jordägares obenägenhet såväl mot friköpning av arrendejord som, i viss mån, även mot en försäljning av jord till nya jordbruk, kunde förklaras därav, att vid försäljningen av tomtmark kunnat komma i fråga helt andra priser än vid försäljning av jordbruk, resp. odlingsmark. Exempel på att de större enskilda jordägarna liksom andra stora jordägare, till stort men för ett samhälles utvecklingsmöjligheter, ställt sig alldeles avvisande för de jordlösas efterfrågan på byggnadstomter hade emellertid visst icke saknats. De mindre enskilda jordägarnas, böndernas, ställning till frågan om de jordlösas förvärv av tomtmark hade att döma av uppgiftslämnarnas uttalanden varit ganska växlande. I vissa fall syntes bönderna hava varit obenägna att upplåta tomtmark, i andra fall syntes dylik obenägenhet icke hava förekommit. För sagda jordägare hade det å ena sidan, liksom för de större jordägarna, givetvis varit frestande att sälja tomter, när hög köpeskillning kunnat erhållas, som i regel vore fallet, när det gäller tomtmark. Å andra sidan hade emellertid för bönderna mer än för de större jordägarna framträtt många olika skäl för att behålla jordegendomen obesuren, såsom pietetsskäl, hänsyn till hemmanets utvecklingsmöjligheter, fruktan för mindre önskvärda grannar etc.

Under hänvisning till denna utredning har jordkommissionen i sina motiv till utkastet anført följande:

Det syntes följdriktigt, att nödig tomtmark i brist på möjlighet till frivillig uppgörelse borde kunna exproprieras från enahanda egendomar, från vilka jord kunde tvångsavlösas för bildande av nya jordbruk. Således från fastigheter, som ägdes av bolag, ekonomiska föreningar och enskilda spekulanter, samt dessutom från större enskilda egendomar lämpligen bestämde, på sätt ifrågasatts i förslaget I i betänkandet om bildande av nya jordbruk. Att även från mindre egendomar på landet medgiva expropriation av tomtmark, som ägaren vägrade att frivilligt upplåta och önskade behålla, vore däremot en ganska betänklig sak. För en mindre egendom kunde även dylika avstyckningar begränsa egendomens omfattning, framtidsmöjligheter och trevnad på ett i det stora hela obilligt sätt. Det hade därför syntts kommissionen, att en expropriationsrätt för sådana händelser icke lämpligen borde tillåtas. I rätten till expropriation för tomtområde borde inbegripas icke blott platsen för själva huset utan även, där så lämpligen kunde ske, en täppa eller ett mindre trädgårdsland. Givetvis borde denna expropriationsrätt vara förbunden med enahanda garantier för jordägaren, som rätten till expropriation av mark för nya jordbruk. Den borde mot jordägarens bestridande ej kunna göras gällande, när dennes jordbruk eller skogsbruk därigenom skulle tillskyndas synnerligt men.

Enligt utkastet skulle den, som visade sannolika skäl för att tomtförvärvet vore av verkligt behov påkallat och saknade tillräckliga medel för tomtens förvärvande och bebyggande, kunna genom statens mellankomst tillhandahållas tomtmark. Beträffande skyldighet att avstå mark för tomt samt ordningen för tomts utbrytning och vad därmed äger sammanhang skulle i tillämpliga delar gälla lagen om statsåtgärder för bildande av nya jordbruk. Lösen för tomtens skulle dock utgå efter dennas skäliga saluvärde. Tomten skulle efter utbrytningen upplåtas å sökanden med tomträtt, där ej särskilda omständigheter påkallade annat förfarande.

Om detta förslag hava herrar Lindhagen, Ingeström, Johansson i Uppmälby och Pettersson i Hällbacken förenat sig. Övriga ledamöter av jordkommissionen hava ej inlåtit sig på denna fråga.

Av de myndigheter, som yttrat sig över jordkommissionens betänkande del VI, hava *länsstyrelserna i Kalmar och Skaraborgs län* förklarar sig icke hava något att erinra mot nu ifrågavarande förslag. Även *länsstyrelsen i Väster-norrlands län* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Jönköpings län* hava givit sin anslutning till detsamma. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* har framhållit, att frågan om anskaffande av tomtmark till bostäder vore särskilt aktuell, i vad anginge anskaffande av mark från ecklesiastiska boställen.

Länsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus, Gävleborgs och Norrbottens län sam *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Gotlands, Västmanlands och Gävleborgs län* hava däremot förklarar, att för respektive läns vidkommande ej föreläge något behov av sådan lagstiftning. Slutligen hava *länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings och Jämtlands län* av principiella skäl avstyrkt förslaget.

Vid 1924 års riksdag yrkades i likalydande motionerna nr 97 i första kammaren av herr Lindhagen m. fl. och nr 178 i andra kammaren av herr Johansson i Uppmälby m. fl., att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt låta i överensstämmelse med vissa i

*Yttranden
över jord-
kommissio-
nens förslag.*

*Riksdagen
1924.*

motionerna angivna allmänna synpunkter utarbета och för riksdagen förlägga förslag till lag om expropriation för bostadsändamål.

Över dessa motioner avgav andra lagutskottet utlåtande nr 39, däri utskottet hemställde, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. I utlåtandet lämnades en redogörelse för dels gällande rätts ståndpunkt till frågan om expropriation för bostadsändamål och dels framkomna förslag till lagstiftning av beskaffenhet att beröra nämnda fråga, däribland särskilt ett av jordkommissionen framlagt utkast till lag om tillhandahållande av tomtmark för nya bostäder.

Till motivering av sin avstyrkande hemställan anförde utskottet följande:

Utav den redogörelse, som lämnats för förefintliga utredningar angående ifrågavarande spørsmål, torde framgå, att hos jordägarna ej sällan visat sig förefinnas en viss obenägenhet att till landsbygdens befolkning upplåta erforderlig tomtmark till bostäder. Endast därest försäljningar av dylik mark varit att anse såsom mera vinstgivande, hade på många håll visat sig någon större benägenhet att inlåta sig därpå. Denna obenägenhet mot försäljningar av tomter torde emellertid enligt utskottets förmenande i ej ringa mån vara beroende på de ofta betydande svårigheter och utgifter, som vore förenade med att lämna tomterna gravationsfria. I de fall, där fråga vore om upplåtelse av enstaka tomtområde från större egendomskomplex, som besvärades av ett flertal inteckningar, torde sålunda ej sällan kostnaderna för dessas relaxerande i tomtområdet stiga till sådant belopp, att det motsvarade en väsentlig del och understundom knappast täcktes av den köpeskilling, som kunde stå att erhålla. Därest tomtområde kunde på ett enklare och billigare sätt än för närvarande vore möjligt beredas befrielse från huvudfastigheten åvilande inteckningar — därom, enligt vad justitieministern i årets remissdebatt meddelat, förslag från Kungl. Maj:ts sida torde vara att i en nära framtid förvänta — torde sålunda enligt utskottets förmenande ett av de väsentligaste hindren för befolkningen å landsbygden att förvärva nödig mark till bostäder bli undanröjt.

Emellertid torde det kunna förutsättas, att svårigheter uti ifrågavarande hänseende somligstädes skulle även framgent kunna komma att yppa sig. Särskilt torde detta kunna bli händelsen å orter, där all mark ägdes av såg- eller industribolag. Av den redogörelse, som lämnats, framginge, att gällande rätt endast i begränsade fall medger expropriationsrätt för tillgodoseende av lantbefolkningens behov av mark för bostadsändamål. Även om det således ej finge anses uteslutet, att behov av vidgade bestämmelser i förevarande hänseende kunde komma att göra sig gällande, hölle dock utskottet före, att ytterligare undersökning och erfarenheter härutinnan borde avvaktas, innan framställning gjordes om tvångslagstiftning i det av motionärerna angivna syftet. Anmärkas borde ock, att den av motionärerna förordade lösningen av frågan anknöte sig till de föreslagna tvångsbestämmelser, vilka funnes inrymda i det av utskottet avstyrkta förslaget till lagstiftning angående expropriation för bildande av nya jordbruk.

Till utskottets utlåtande var fogad reservation av sju ledamöter, vilka på angivna skäl hemställde om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt förslag till lag om expropriation av jord för bostadsändamål.

Vid ärendets behandling i kamrarna bifölls utskottets hemställan.

maren av herr Pettersson i Hällbacken m. fl., att riksdagen ville i anslutning till jordundersökningens och jordkommissionens förslag hos regeringen begära övervägande och förslag rörande:

1:o) en lagstiftning om tillhandahållande av tomtmark för nya bostäder; och
2:o) en expropriationslagstiftning såsom stöd för uppgörelser om anskaffande av erforderlig tomtmark för nya bostäder, i den mån detta skäligen kan äga rum, från bolags, enskilda spekulanter och större enskilda jordägares fastigheter.

Andra lagutskottet hemställde i utlåtande nr 26 om avslag å motionerna och anförde till stöd härför följande:

I utskottets fjolårsyttrande uttalades, att man tillsvidare borde ställa sig avvaktande gentemot kravet å en expropriationslagstiftning för nu ifrågavarande ändamål. De skäl, som i utlåtandet åberopades till stöd för denna uppfattning, äga enligt utskottets mening fortfarande sin giltighet. Såvitt utskottet kunnat inhämta hava erfarenheterna under det gångna året icke givit ökad styrka åt den ånyo gjorda framställningen i förenämnda hänseende.

I anslutning till utskottets i fjol gjorda uttalande om betydelsen av att åtgärder vidtoges i syfte att underlätta möjligheterna för fransålt tomtområdes befriande från huvudfastigheten åvilande inteckningar må anmärkas, att justitieombudsmannen i en till Kungl. Maj:t den 2 juni 1924 avlåten framställning hemställt om sådan ändring i gällande bestämmelser angående anteckning i fastighetsbok om dödning av gemensam inteckning, att dylik anteckning skulle göras allenast å upplägget för den fastighet, där dödningen sker. Den sålunda föreslagna ändringen, vilken är ägnad att särskilt vad angår de stora trävarubolagen tillhöriga fastigheter i mycket väsentlig grad minska kostnaderna för partiell dödning eller relaxation av gemensamma inteckningar, har tillstyrkts av samtliga hovrätter ävensom av styrelserna för föreningarna Sveriges häradshövdingar och Sveriges stadsdomare, och är ärendet för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I den mån de i förevarande motioner gjorda yrkandena gå utöver den hemställan, som gjordes i fjolårets motioner, avses därmed åvägabringande av en lagstiftning till reglerande av en ny form av statsverksamhet, syftande till att åt mindre bemedlade dels tillhandahålla tomtmark med tomträtt och dels bereda ekonomiskt understöd till tomternas bebyggande. Några närmare riktlinjer för denna verksamhets planläggning ha i motionerna icke angivits. Staten har, såsom känt, hittills genom sin egnahemslåneverksamhet i stor utsträckning möjliggjort för mindre bemedlade att å landsbygden förvärva bostadslägenheter och därå uppföra bostäder. Att riksdagen på grundval av nu förevarande motioner skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla lagstiftningsåtgärder till anordnande av en ny form av statsverksamhet för enahanda ändamål finner sig utskottet icke kunna tillstyrka.

Reservation anfördes av sju av utskottets ledamöter, vilka yrkade, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t, med beaktande av jordundersökningens och jordkommissionens förslag, ville överväga förslag rörande en expropriationslagstiftning såsom stöd för uppgörelser om anskaffande av erforderlig tomtmark för nya bostäder, i den mån detta skäligen kan äga rum från bolags, enskilda spekulanter och större enskilda jordägares fastigheter.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid fjolårets riksdag hemställdes i en inom första kammaren av herr Lindhagen väckt motion, nr 204, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära ex-

Riksdagen
1928.

propriationslagstiftning såsom ett yttersta medel i strävandena för bl. a. anskaffande av tomtmark för nya bostäder.

Under hänvisning till nämnda motion hemställdes i en inom andra kammaren av herr Hage m. fl. väckt motion, nr 360, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära, att vid övervägandet av jordfrågorna jämväl måtte beaktas behovet av ett expropriationsförfarande såsom ett yttersta medel i strävandet för bl. a. anskaffande av tomtmark för nya bostäder.

Med anledning av den vid 1928 års riksdag avlämnade egnahemspropositionen väcktes vidare inom första kammaren av herr Lindhagen en motion, nr 270, vari hemställdes, att riksdagen med anledning av propositionen ville besluta sådant tillägg till densamma, att jordanskaffning för tillhandahållande av tomtmark för nya bostäder måtte kompletteras med expropriationsbestämmelser, som möjliggöra skäliga uppgörelser om erforderliga tomtförvärv för bolags, spekulanter och större enskilda jordägares fastigheter.

Sammansatta andra lag- och jordbruksutskottet hemställde i sitt utlåtande nr 2 i anslutning till den ståndpunkt riksdagen tidigare intagit till frågan om avslag å motionerna.

Reservation med yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t i motionernas syfte avgavs.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Utskottet. Vid den tidigare behandlingen inom riksdagen av frågan om tillgodoseendet av lantbefolkningens behov av mark för bostadsändamål har av utskottet framhållits, att obenägenheten att försälja tomter i ej ringa mån vore beroende på de ofta betydande svårigheter och utgifter, som vore förenade med att lämna tomterna gravationsfria. Kostnaden för in-teckningars relaxerande i tomtområdet kunde nämligen understundom uppgå till belopp, som ej täcktes av den köpeskillning, som stode att erhålla. I anslutning härtill vill utskottet erinra, att vid innevarande års riksdag avlämnats en proposition, nr 4, angående begränsning eller avlösning av avstyckat områdes ansvar för in-teckning i stamfastigheten. Därest detta förslag vinner riksdagens bifall, torde ett väsentligt hinder för försäljning av tomter till bostadslägenheter undanröjas. I detta sammanhang synes jämväl böra uppmärksammas, att år 1925 genomförts en författningsändring, varigenom kostnaden för relaxationsförfarandet avsevärt nedbringats.

Enligt utskottets mening föreligger icke anledning för riksdagen att frångå sitt i föl fattade beslut.

Utskottet tillåter sig fördenskull hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 mars 1929.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *Almkvist**, *Frändén*, *Thorberg**, *Lindhagen*, *Granström*, *Tamm* och *Norman**;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde*, *Magnusson* i Kalmar, *Ödström**, *Johansson* i Sollefteå, *Andersson* i Rasjön, *Gardell* i Gans, *Pettersson* i Hällbacken och *Sandström*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Thorberg*, *Lindhagen*, *Norman*, *Magnusson* i Kalmar, *Johansson* i Sollefteå och *Pettersson* i Hällbacken, vilka hemställt om bifall till motionens yrkande.

Till stöd för detta yrkande har herr *Lindhagen* ytterligare anført:

»Även i denna sak intager utskottet följdriktigt sin ståndpunkt till »frivilligheten» såsom det väsentliga. Möjligheter för anskaffande av tomtmark för bostäder i de mest trängande fall skola uteslutande göras beroende av »jordägarens benägenhet». Detta är motsatsen till en social lagstiftning. Om jordbruksutskottet, som författningsenligt skall syssla med tekniska frågor, möjligen lättare anlägger en sådan synpunkt, borde den väl vara främmande eller åtminstone väcka betänkligheter hos det sociala lagutskottet. Det är rättsordningen, som ensam kan skänka folket i gemen även denna grundval för ett hem.

Behovet belyses bland annat särdeles väl genom mångfalden av hem, som måst uppbyggas på ofri grund. För att här rädda hemmen har statsmakten till sist nödgats i och för utbrytning av tomten besluta en rättsordning, som fått sitt uttryck i den s. k. ensittarelagen.

Utskottet talar ibland i föregående betänkanden om antagna lagars förmåga att påskynda utbrytningar av jord på frivillighetens grund. Ensittarelagen kan däremot, såsom ock anförts mot densamma, vara ägnad att minska benägenheten att låta folket uppföra hus på annans grund och därigenom försvåra egnahemsbildningen.»